

**OSVRT NA NACRTE UGOVORA I STATUTA KOJIM SE
UREĐUJE POLOŽAJ I DJELOVANJE REDOVNICA U ŽUPNOM
APOSTOLATU**

13. IV 1973, pod br. 892/73, Nadb. ordinarijat u Splitu izdao je posebni dopis, kojemu je priklopljen nacrt Ugovora i nacrt Statuta, kojim se određuje položaj i djelovanje redovnica u župnom apostolatu. Iz dopisa se vidi da u Nadbiskupiji splitsko-makarskoj djeluje u župskom apostolatu 8 raznih ženskih redovničkih družba.

Nacrt Ugovora dijeli se na 3 dijela. U prvom se označuju službe koje redovnice preuzimaju na župi. U drugom su precizirane obaveze župnika prema časnim sestrama. U trećem dijelu donose se norme o načinu poslovanja župnika prema časnim sestrama, o materijalnom nagrađivanju i drugi opći pravni pogledi.

Nacrt Statuta govori: o načelnim odredbama (1—6. točke), o brizi za duhovni život i obrazovanje redovnica (7—14. točke), o uzajamnim obavezama (15—19. točke), o stanovanju sestara i nagradi za rad (20—25. točke) i o zaključnim odredbama (26—28. točke).

Nacrti, kad se dobro prouče, izgledaju nekako jednostrani. Oni bi morali podjednako zaštićivati jednu i drugu stranu. Kad ih pročita čovjek s terena, koji Ugovor mora potpisati, dobro će promisliti prije nego to učini. Nacrte su razaslali svećenstvu na župama crkveni poglavari. Njima su na brizi jednako župnici i redovnice. Iz priloženih nacrtu otklače kao da se posvetila viša briga redovnicima nego samim župnicima. Puno se govori o dužnostima župnika prema redovnicima a vrlo malo o dužnostima redovnica prema župnicima. Pošto su ovo samo nacrti, a ne već gotova pravila i zakoni, nitko neće zamjeriti ako netko s terena o njima malo javno raspravi. Privatno se o tome među župnicima dosta govori. Nije zgoreg da i crkveni poglavari a i same redovnice budu upozorene od župnika na neke nedostatke.

NUTARNJI RAZLOZI NESPORAZUMA ŽUPNIKA I REDOVNICA NA ŽUPAMA

Kod nas se dosta pisalo o sudjelovanju časnih sestara u župnom apostolatu. U tome se Crkva u posljednje vrijeme dosta angažirala. Želi se sa strane biskupa i viših crkvenih poglavara pomoći župnicima po župama. S raznim odredbama, upustvima, poticajima viši crkveni poglavari nastoje župnicima staviti na raspolaganje nove korisne sile koje će im pomoći u njihovu kućanstvu i u proširenoj suvremenoj pastorizaciji.

Prije drugog svjetskog rata nije župnicima bio problem osoblja za kućanstvo. Rado su dolazile k njima u župske kuće rođene sestre, tetke, rođakinje i pomagale svećeniku u njegovoj župskoj kući. Župnik se nije osjećao osamljenim. U takvim prilikama nisu, barem kod staloženijih i pametnijih, uskršavali problemi svećeničkog celibata. Tko nije imao nekoga od bliže rodbine, pomagao se je s momcima ili s kojom ženskom srednje dobi i ozbiljna vladanja. Takvih se u ono vrijeme moglo naći izobilja. Danas je to nemoguće. Nitko neće na selo. Ni vlastita sestra, ni itko drugi. Također je nemoguće naći mušku poslugu a vrlo teško i koju stariju ženu da bi pomogli župnika u kućanstvu.

Pastoralni su se problemi mnogo i mnogo izmjenili. To dobro uočuju stariji svećenici, koji su radili u pastvi prije rata, a koji i danas djeluju po župama. Mnogo toga traži današnja suvremena pastva na što se prije nije ni pomišljalo po našim seoskim župama. Razumljivo da u svemu ne može jedan čovjek doskočiti. Može to biti radi veličine župe i broja pućanstva a može biti i radi njegovih ličnih sposobnosti.

Promišljalo se kako bi se i u jednom i u drugom slučaju pomoglo župnicima. Došlo se do zaključka da će tu najbolje pomoći redovničke ženske ustanove. U posljednje vrijeme radi tih razloga, u pojedinim redovničkim druţbama, nastoji se što više časnih sestara osposobiti za ovakav župski apostolat. Svjedoci smo da se časne sestre nalaze već po mnogim našim župama i pomažu župnike u kućanstvu i u župskom apostolatu. U neke župe došle su časne sestre jer su to župnici tražili, a u neke su došle jer su to htjeli viši crkveni poglavari. Polazilo se s najboljim namjerama. Kao što je sve ljudsko nesavršeno, tako se dogodilo i u ovoj stvari da su na nekim župama nastali problemi, nesuglasice, prituţbe i slično.

Koliko se moglo zapaziti u našoj katoličkoj štampi većinom se apostolat časnih sestara po našim župama bojadiše superlativima. To je zato što o tome pišu oni koji na to gledaju s očima idealizma i koji u svećenicima i časnim sestrama gledaju savršene ljude. Posebno su to svećenici iz gradova koji žive u sjemenišnim ili drugim svećeničkim skupinama, ili redovnici po samostanima. Osim glavara, koji jedini komuniciraju s časnim sestrama, ostali nemaju većih veza s njima. Radi toga malo i poznaju međuljudske odnose u ovakvim stvarima. Oni s najljepšim očima gledaju na život i rad časnih sestara po župama. Takvi će rijetko razumjeti i župnike i časne sestre u slučajevima nesporazuma.

Svaka medalja ima dva naličja. Tako ima i ova o djelovanju časnih sestara u župnom apostolatu. Treba o tome saslušati osoblje s terena. I župnike i časne sestre. Od župnika ćemo saznati dvojako mišljenje. Kojima je težak pastoralni rad bilo s kojeg razloga, a župa im materijalno dobro stoji, ne mogu smoći riječi da se nahvale s radom časnih sestara na župi. Župnici, koji se osjećaju dosta sposobnim za župni apostolat i zato imaju dosta volje i elana, a materijalno oskudjevaju, davat će sasvim drukčiji sud o životu i radu časnih sestara na župi.

Također i same časne sestre sasvim suprotno će ocjenjivati svoje stanje na župama. Ako ih je župnik pozvao, i ako mu je osoblje pogodilo povoljno, a župa stoji dobro materijalno, časne sestre naći će se zadovoljne i sudit će o problemima: župnik-časne sestre na župi najpovoljnije. Ako je osoblje sastavljeno bez dogovora i veze, a župa ekonomski ne stoji najbolje, čut će se sa strane časnih sestara same jadikovke i najcrnje ocjene o problemu: župnik-časne sestre.

Lijepo je jedna redovnica naglasila: »Niti bi ja dala svakom župniku časne sestre a niti bi svaku časnu sestru dala župnicima!« Krasna konstatacija. Nametanje časnih sestara s vrhova župnicima redovito urodi slabim plodom i stvori probleme. Trebalo bi svakog svećenika, koji se premješta na župu gdje su časne sestre, upitati dali je voljan primiti takvu situaciju na župi. Tek kod pozitivnog odgovora mogao bi preuzeti takvu župu. Ujedno bi mu se začepila usta da u tim stvarima stvara probleme kad se nađe u službi. Prisililo bi ga na žrtvu.

Ne bi se smjelo nikada, bez predhodnog razgovora sa župnikom, premještati časne sestre sa župe i dovoditi novo osoblje. U tome se često griješi. Redovničko starešinstvo pazi na svoje potrebe a malo vode računa o potrebama dotične župe. Pošalju k župniku osobu koja ne odgovara po ćudi ambijentu gdje dolazi i eto nesporazuma i nevolja u najvećoj mjeri. Najgore je još ako se iz samostana na župu šalju »problemi«. Takvi će i na župama stvarati probleme. Župnika će u takvoj situaciji razumjeti samo onaj tko se je suočavao sa sličnim problemima. Drugi će ga osuditi. »Problemi« su redovito okretni u svojim makinacijama. Vješti su u zavaravanju predpostavljenih i masa. Dogodi se da na njihovu obranu redovnička družba iz nekog čudnog principa nepopuštanja mase u župi i ne misle mnogo. U sličnom sporu između župnika i »problema« pitao susjedni svećenik župljane: »Tko treba da ide iz župe: župnik ili časna?« Odgovor je bio: »Župnik!« Tek jedna se osoba našla koja im je dobacila: »A tko će ti držati misu i dijeliti sakramente?« Nažalost nisu rijetke pojave da se ovakve stvari događaju po župama. Znaju se stvoriti čitavi bulikani. Što je najgore dogodi se da baš po takvim redovnicama vjernici sude sve redovnice i redovništvo. Onda nikakvo čudo da iz dobrih vjerskih župa nemamo redovničkih zvanja. Nije nikakvo čudo da se časnim sestrama, koje su doživljavale slične stvari živeći na župi s »problemima«, ogadi život na župi i nastoje svim silama da se povuku u samostan i uživaju svoj redovnički mir. Točka 8. nacrtu o Statutu određuje »da će se u svrhu župskog apostolata odabrati sestre, koje za pojedina djela apostolata pokazuju naravne sklonosti i koje u tu svrhu posjeduju potrebne sposobnosti«. Međutim mnogo je va-

žnija odredba koja naglašava »da njihov cjelokupni život bude prožet apostolskim duhom, a sva apostolska djelatnost da im bude oblikovana redovničkim duhom«. (Toč. 1. Statuta). Preko nesposobnosti u radu lako je prijeći ako posao vrši dobra i savjesna redovnica. Najsavršenija spretnost u poslu, skopčana s ohološću i samouvjerenošću, stvara probleme i nesporazume u župi.

Često se dogodi da redovničko starešinstvo šalje u župski apostolat mlade redovnice odmah nakon novicijata. To je silna greška. Ono dobro sjeme posijano u novicijatu, treba da uzraste u dobro ograđenom vrtu. Tek, kad je dozrilo, može biti sigurno. Najviše se katastrofa dogodilo s redovničkim zvanjima u župskom apostolatu baš zato, što su se na župe slale mlade i neiskusne redovnice. Koliko bi njih bilo sačuvalo svoja zvanja da su barem koju godinu proživjele u samostanskoj disciplini i učvrstile u svojem zvanju.

U trećem dijelu nacрта Ugovora stoji: »Župnik se ni u kojem slučaju neće miješati u unutrašnje stvari redovničke zajednice, a sestre će na svim područjima župnog apostolata, koja im je povjerena, slijediti direktive mjesnog ordinarija i župnika.« Ovaj zakon nosi sa sobom dosta nepoželjnih posljedica. Onaj, tko ga je sastavljao, vidio je da je previše rečeno pak ga je nastojao ublažiti onim drugim dijelom: a sestre će na svim područjima...

Ako jedna ozbiljna i čvrsta ruka nema nadzora nad kućom časnih sestara, u dosta slučajeva sve će svršiti naopako. Začudno je da župnik mora voditi računa o svakoj kući svojih vjernika u župi a nad kućom časnih sestara vlast mu je razvodnjena. I skoro otklonjena. U ovome se neće složiti ni jedan pametan župnik. On će sam nastojati držati jedno otstojanje od njihove zajednice. To mu svjetuje razboritost i krepost. Ipak nikada neće ispustiti s oka kuću redovnica u župi. Pametnije starešice zatražiti će uvijek pomoć i savjet kod svojeg župnika u problematičnim pitanjima svojeg osoblja i kuće. Nerazumne i ohole izbjegavat će svaki susret u vezi s takvim situacijama. Ako je neka župa doživjela sablazan sa strane koje časne sestre, najveći dio sramote pada po župniku. Ne zna za ništa, jer ne smije po Ugovoru znati za ništa, a kad pripukne, odzvoni po njemu. Vjernici i nevjernici drže da je župnik šef časnih sestara i domaćin zajednice župnog apostolata. Nije onda čudo da baš po njemu pada glavni dio sablazni.

MATERIJALNI RAZLOZI

Nacrt Ugovora i nacrt Statuta do u tačine precizira rad časnih sestara na župi i nagrade koje moraju primiti za svaki pojedini posao. Tko je potpisivao Ugovore o socijalnom osiguranju radnica ili kućnih pomoćnica, vidjet će razliku između tih i onih sa časnim sestrama. Rukovostva referada rada sastavili su Ugovore prilično globalno. Nisu se gubili u sitnicama. Nigdje ne stoji koliko će gazdarica davati kućnoj pomoćnici za ribanje podova, koliko za pranje robe, koliko za kuhanje, koliko za kupovanje spize i slično. Određeno je vrijeme dnevnog rada, vrsta rada, godišnji odmor. Mogao bi i župnik po istom principu staviti ča-

snim sestrama uvijek za plaću: toliko za malu misu, toliko za veliku, toliko za pričest u kapeli, toliko za u crkvi, toliko za propovijed od 10 minuta, toliko za onu od 20 minuta, toliko za svaku pojedinu ispovijed u crkvi, toliko za onu u kapeli, toliko za opremiti bolesnu sestru i slično. Ovo bi izgledalo skrajnje smiješno i materijalistički. Jednako je skrajnje smiješan i materijalistički nacrt Ugovora.

U prvom dijelu nacrtu Ugovora točno je precizirana svaka stvarčica koju će časne sestre kod župnika i u župi obavljati. Šest stvari određeno je za župu a četiri stvari za župnika. Tu je određeno koliko će za svaku posebnu službu plaćati časnima: za katekizaciju napose za redovitu orguljašku službu napose, za vođenje crkvenog pjevanja napose, za zvonarsku službu napose itd. Npr. za svaki sat katekiziranja, koji traje 45 minuta, treba platiti posebno. (Toč. 3. Ugovora). Osim toga u svim stvarima, koje časne obavljaju, mora župnik »uvijek imati u vidu redovničke propise sestara, njihove duhovne potrebe i njihov dnevni red.« (Ugovor drugi dio 1,a). To znači u svakom poslu župnik je vezan nekim zakučicama i časne sestre, kad ih nešto nije volja, mogu naći opravdanje u Ugovoru i u Statutima. Župski život nije nešto fiksirano. On je pokretljiv. To znači, kad je neki hitni ili nepredviđeni posao u župskoj zajednici, časne sestre ako ih nije volja, mogu uvijek sebi naći opravdanje. I onda moj župniče, ti grizi usnice i snalazi se kako znađeš.

Rad časnih sestara prema Ugovoru i Statutima preveć je materijaliziran. To nije u skladu onog dijela koji govori da cjelokupni život časnih sestara na župama mora biti prožet apostolskim duhom, a sva apostolska djelatnost oblikovana redovničkim duhom. Pitamo se gdje je požrtvovnost? Gdje ljubav za crkvu i duše ako svaku stvarčicu prema satima i minutama treba platiti?

Imali smo dosta primjera iz prošlosti naših župa da su pobožne duše rado uzdržavale besplatno crkvu i svećenika. Npr. u Igranima kod Makarske Trećoredice su decenijama redile crkvu, prale crkvenu robu, dvorile župnika i to uvijek besplatno. I danas one to čine. U jednom primorskom mjestu blizu Makarske jedna je obitelj držala dugi niz godina besplatno župnika, zvonili su u zvona, čistili i redili crkvu, vodili pjevanje u crkvi i to sve besplatno. Došle časne sestre i preuzele sve u svoje ruke. Međutim odmah su počeli stizavati računi za svaku sitnicu. To je sablaznilo i one koji su tu službu besplatno prije vršili a i ostale dobre vjernike.

Moramo biti na čistu: svatkome treba platiti njegov trud. I časnim sestrama treba platiti ako nemaju drugih sredstava za uzdržavanje. To traži Bog i društvena pravda. Ali, ako časne rade jer imaju dovoljno posla za rad, zarađuju prilično pa mogu pristojno živjeti, onda su dužne i one učiniti žrtvu i otkinuti nešto za crkvu. Vrlo je ružno kad župnik mora skrivati od časnih sestara svaki novčić. Želi nešto učiniti u svojoj crkvi. Boji se da mu časne ne prigovore da nije njima dao. Što bi nam rekli vjernici, koji znaju otkinuti od grla svoje djece po više tisuća dinara za potrebe crkve, kad bi pročitali u Ugovoru i Statutima zahtjeve časih sestara?

Neshvatljiva je kod časnih trka za socijalnim osiguranjem. Ono je vrlo korisno. Svaki će župnik nastojati izvršiti i ovu točku

Statuta ako je u mogućnosti. Često puta, dok isplaćuje mjesečne rente pomisli: »A što će biti sa mnom koji nisam osiguran?« Promotrimo po našim župama i samostanima u Dalmaciji i konstantirat ćemo da je bijela vrana svećenik koji je osiguran. Međutim skoro svaka časna sestra, koja je u njihovoj službi, ima socijalno osiguranje. Velika strka u ovakvim stvarima ne daje sliku baš prevelikog redovničkog duha.

Nisu rijetki sukobi, koji nastaju na župama između časnih i župnika, baš iz materijalnih razloga. U materijalnom pogledu svaka je župa za sebe specifična jedinica. Tu ne koriste nikakvi opći Statuti i Ugovori. Po njima se neće nikada ništa riješiti. Takve se stvari bacaju u arhiv a problemi i potajni ili javni nemiri i prigovaranja dalje traju. Za svaku župu morao bi se taj Ugovor obnavljati. Nije svaki svećenik ni jednak pastorizator, ni jednak ekonom. Netko polaže više pažnje materijalnom stanju crkve a netkome nije velika briga. Prema tome neće svaki svećenik imati jednako sredstava iz crkvene blagajne na raspolaganje. I u kućnoj ekonomiji nije svaki čovjek isti. Kod primopredaje župskih ureda moralo bi se i pitanje časnih sestara odmah riješiti s novim župnikom. Tu je uvijek prisutan izaslanik ordinarijata. Morale bi za svoja pitanja biti prisutne i časne sestre. Redovito bi se na ovaj način izbjegle kasnije trzavice. Odmah, u početku, odredila bi se suglasnost sa osobljem, s plaćom, sa socijalnim i sva druga eventualna pitanja.

ZAKLJUČAK

Svaki ozbiljan posao zahtjeva žrtvu. Bez nje nikada očekivanog uspjeha. Redovničke družbe nitko ne prisiljava na rad u župnom apostolatu. Uvijek se s njima uređuje dogovorno. Uprava časnih sestara morala bi shvatiti kakav je taj posao ako ga se prime. I znati što sa sobom nosi. Pošto baš o njemu ovisi ugled i veličina njihove zajednice, morale bi nastojati da takav poduzeti rad bude na visini. Ako su svjesne da nisu u stanju, ili radi pomanjkanja sposobnih i normalnih osoba, ili radi svojeg materijalnog stanja zadovoljiti na župi kako treba, bolje je da se posla ne primaju.

Župnici se također ne bi smjeli zalijećati. Istina, dosadi samoća i samoposluživanje. U dosadi i neraspoloženju traže bilo kakav način da to nekako riješe. Čini im se najzgodnije s časnim sestrama. Vidjeli su u svećenika prijatelja kako to lijepo ide. Zavidni su mu. Jesu li takvi razmišljali o svojoj i njegovoj čudi? Da li im je padalo na pamet da se njihov prijatelj zna svladati, da nije cjepidlaka, da nije škrtac, da nije sumnjivac? Dosadila svećeniku samoća. Počeo misliti na časne sestre. Progovorio s prijateljem koji ih je imao u župi. Taj ga je upitao: »Dali ste Vi, velečasni, kadri odreći se svoje volje u crkvi, u kući i slično?« Odgovorio je: »Nikada!« Zaključio prijatelj: »Nikada nemojte dovesti časne sestre!« Tko nije kadar, u danima momentima, odreći se svoje volje, taj neka ne dovodi časne sestre.

Svaki župnik mora naučiti poštivati žensko biće. U neku ruku mora i on biti kavalir svoje vrste. Časna sestra nije se mogla odeći svojih ženskih naravnih osebina. Svjetovnjaci to nauče,

znaju. Nužno je to za kućni obiteljski mir. Svećenici primaju sasvim drugi odgoj. Da se sačuva svetost celibata nekada se krene u sasvim protivnom smjeru. Dogodi se onda da se župnik i časne ne razumiju, ne shvaćaju. Nikakvo čudo da takav život postaje dosadan, pun prigovora i u jednu ruku nepodnošljiv.

Ako je u župnom apostolatu s jedne i s druge strane osoblje koje zna pregarati, žrtvovati se onda taj apostolat cvate na slavu Božju, njihovu ličnu izgradnju i na izgled i korist kršćanskih duša.

Kod izgradnje Statuta za župski apostolat časnih sestara treba jednako gledati na obje strane. Taj bi morao zaštititi i župnika i časne sestre od neurednosti i ekscesa pa oni proizlazili s jedne ili s druge strane. Možda bi se to lijepo postiglo kad bi se za taj posao, uz crkvene poglavare, pozvali dobri i iskusni župnici.

Ugovor je nešto specifično za svaku pojedinu župu. Prema tome sklapat će ga svaka župa za sebe. Možda bi bilo bolje kad on ne bi ni postojao. Poštena riječ među poštenim ljudima više vrijedi ego svi ugovori ovog svijeta koji nisu prožeti s ljubavlju i s duhom samoprijegora.

Fra. Vjeko Vrčić

GOVOR U KAFARNAUMU

Ivan, u VI poglavlju, redak 22—71. izvješćuje o vrlo značajnom Kristovu govoru u Kafarnaumu, u sinagogi. Taj njegov govor, bazilaran je za čitav kršćanski život. On uklopljuje zemaljski i vječni život u jedan jedinstveni zapanjujući, kontinuitet veli Fr. M. Rodino (L. Os. R. Nro. 53, od 5. III 71.).

Možda mi ne dajemo veliku vrijednost ovim Kristovim riječima koje je, postavši čovjek objavio palome i smrtnome čovjeku, koji drhće nad svojom prekarnom (slabašnom) naravi da se po koji put uspoređuje s crvom kojeg od časa do časa može zgaziti svaki besavjesni prolaznik.

Život je čovjeka na zemlji: kao cvijet koji vene, kao dašak koji se raspline, kao val koji se prelije u more: a more je smrt. Čovjek se pojavi prestrašen na prozoru ovog malog planeta, koji luta u svemiru i uzalud pita zvijezde sve glasnije koja je njegova sudbina. Zvijezde su otajstveni svijet, raskolačene oči u tmuni svemira, i tko ih može spoznati, iako se mjere njihove veličine i distance koje ih dijele?

Zašto tolike zvijezde? Možda svaka sa svojom pratnjom planeta i satelita, na milijune i milijune tvore galaksije (kumove slame).

A što su te galaksije? Neizmjerni rojevi zvijezda koje Jedan vodi sa svojim štapićem? A gdje ih vodi? Unutar ovih galaksija nalazi se atom = zemlja: ovo obitavalište ljudi.

Ljudi.

Ja koji mislim.

Ja koji se pojavljujem prestravljen u ovoj tmuni koja me okružuje. Ja koji plovim drhćući prema satelitu moje zemlje.

Mali mjesec.